

Megastallen niet de oplossing

De besluitvorming in Horst om al of niet een megabedrijf toe te staan heeft veel los gemaakt. En terecht. De beslissing een bedrijf toe te staan met meer dan een miljoen kippen en tienduizenden varkens vraagt een zorgvuldige afweging. Die afweging blijft vreemd genoeg beperkt tot de vraag of zo'n bedrijf al of niet schadelijke effecten heeft voor de mens, voor de dieren op het bedrijf, voor natuur en voor het landschap.

Daarmee blijft het wezenlijke probleem onder tafel. Dat is naar onze opvatting de vervreemding die de afgelopen decennia is ontstaan tussen de landbouwsector en de samenleving. De modernisering in de landbouw leidde tot grotere bedrijven. Verplaatsing uit de kernen was noodzakelijk. Het platteland werd ingericht volgens de eisen van een moderne landbouw. De discussie over de toekomst van de landbouw was een discussie die vooral door de landbouw zelf werd gevoerd. Lange tijd was er nauwelijks sprake van een maatschappelijk debat.

Dat veranderde pas nadat problemen rond mestoverschotten, ammoniakuitstoot en het gebruik van bestrijdingsmiddelen de aandacht opeisten. Er ontstond tegendruk. Een gevolg hiervan was dat gaandeweg de relatie tussen producent en consument verloren is gegaan. Die vervreemding vormt in onze ogen het megaprobleem. Dat los je niet op

Landbouw is meer dan het enkel efficiënt produceren van voedsel. Om die reden zijn megastallen ongewenst. Maar als er strengere eisen gesteld worden aan de voedselproductie, dan moet de consument wél bereid zijn om daar een faire prijs voor te betalen, vinden Har Frenken, Niels Röling en Thieu Wagemans.

door megastallen te bouwen. De gemiddelde burger heeft nauwelijks een idee hoe zijn voedsel wordt geproduceerd. Dat is merkwaardig. Terwijl we ons zorgen maken over gezondheid en uiterlijk en daar veel geld aan uitgeven, bekommeren we ons veel minder om de vraag wat we iedere dag eten en hoe dat wordt geproduceerd. Toch is daar alle aanleiding toe. Burgers en consumenten moeten zich nadrukkelijk gaan bezighouden met de toekomst van de landbouw. Hoe willen we dat ons voedsel wordt geproduceerd? Hoe willen we dat ons buitengebied wordt onderhouden? Zijn we ook bereid daar een faire prijs voor te betalen?

Van de landbouw vraagt dat de bereidheid om een open debat aan te gaan. Daarin past geen houding waarbij men het recht claimt om zelf uit te maken hoe er wordt geboerd en hoe het platteland wordt onderhouden. Die omslag is lastig. Maar ook van burgers wordt een andere opstelling gevraagd. Men kan zich niet langer als burger verzetten tegen megabedrijven die tegen een la-

ge kostprijs produceren en zich als consument tegelijkertijd laten leiden door de wens om zo weinig mogelijk te betalen voor ons voedsel. Wanneer men eisen stelt aan de wijze waarop ons voedsel wordt geproduceerd moet men ook bereid zijn daarvoor een faire prijs te betalen. Het zou heel goed zijn wanneer die vraag onderdeel zou worden van het politieke debat. In die discussie dient ook aan de orde te komen wat de maatschappelijke kosten en baten zijn van de landbouw.

Wanneer wordt gekozen voor een industriële landbouw is de vraag aan de orde of megabedrijven niet op industrieterreinen moeten worden gevestigd. Dat is nu vaak niet het geval. Moderne landbouw vraagt bijvoorbeeld om zwaarder transport. Wegen in het buitengebied zijn daar vaak niet op berekend. De stijgende onderhoudskosten komen tot nu toe doorgaans voor rekening van de gemeente en dus van de gemeenschap. Daar staat tegenover dat de rekening voor beheer en onderhoud van een kleinschalig landschap nu al te gemakkelijk bij de landbouw wordt

neergelegd. Beheer van een kleinschalig landschap staat in menig opzicht op gespannen voet met economische bedrijfsvoering. De extra kosten die dat met zich meebrengt worden nu afgewenteld naar de landbouw.

Natuurlijk behoeft het geschetste beeld nuancering. De kiemen voor verandering zijn aanwezig. Veel ondernemers in de landbouw zijn bezig met verbreding en zoeken de verbinding met de maatschappij. Biologische landbouw is daarvan een voorbeeld. Ook de belangstelling van burgers neemt toe. Er komt oog voor het feit dat de landbouw een veel grotere maatschappelijke betekenis heeft dan enkel het efficiënt produceren van voedsel. Zorgboerderijen brengen dagelijks in praktijk welke rol de landbouw kan spelen bij een zinvolle tijdsbesteding van bewoners van verzorgingshuizen of bij integratie van mensen die in onze jachtige maatschappij in de marge terecht zijn gekomen. Kortom, er is niet alleen een dringende noodzaak om de verbinding te herstellen maar bovendien biedt die verbinding volop kansen.

Har Frenken is agrarisch ondernemer en raadslid in Leudal, Niels Röling is emeritus hoogleraar Communicatie en Innovatiestudies aan Wageningen Universiteit en Thieu Wagemans is stafmedewerker bij InnovatieNetwerk en raadslid in Leudal.